

การจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play) โดยใช้วัสดุจากธรรมชาติเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก ปฐมวัย¹

ชุตินันท์ ต้นผัด² และศิริมาศ โกศลย์พิพัฒน์³

บทคัดย่อ

การพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีทักษะความคิดสร้างสรรค์ ถือเป็นรากฐานสำคัญในการเรียนรู้ตลอดชีวิต เนื่องจากความคิดสร้างสรรค์ช่วยเสริมศักยภาพในการแก้ปัญหา การคิดเชิงนวัตกรรม การแสดงออกทางศิลปะอย่างอิสระ และการสื่อสารแนวคิดของตนเองอย่างมั่นใจ พร้อมทั้งเอื้อต่อพัฒนาการด้านสติปัญญา อารมณ์ และสังคมของเด็กอย่างรอบด้าน บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางการจัดกิจกรรมการเล่นโดยใช้สื่อวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play) จากธรรมชาติในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดยอ้างอิงแนวคิดทฤษฎี Loose Parts ของ Nicholson และองค์ประกอบความคิดสร้างสรรค์ 4 ด้านของ Guilford ได้แก่ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ ผ่านกิจกรรม 4 ประเภท คือ (1) การสร้างสรรค์ภาพปลายเปิด (2) การพิมพ์ภาพ (3) การประดิษฐ์ และ (4) การปะติด ซึ่งสอดคล้องกับพัฒนาการทางศิลปะและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ผลการวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่า เด็กสามารถแสดงพฤติกรรมทางความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างชัดเจน เช่น การคิดวิธีใช้วัสดุใหม่ การลองผิดลองถูกอย่างต่อเนื่อง การปรับเปลี่ยนวิธีการเมื่อเจอข้อจำกัด และการใส่รายละเอียดเล็กน้อยในผลงาน ผลการศึกษาเสนอว่าการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิดจากธรรมชาติเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ทรงพลังในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และควรได้รับการบูรณาการในหลักสูตรปฐมวัยอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ: เด็กปฐมวัย, ความคิดสร้างสรรค์, วัสดุธรรมชาติ, วัสดุปลายเปิด

¹ บทความวิชาการนี้เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา

² นักศึกษา หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยาการจัดการเรียนรู้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

Organizing Loose Parts Play Activities Using Natural Materials to Foster Creativity in Early Childhood⁴

Chutinun Tanpad⁵ and Sirimas Kosanpipat⁶

Abstract

The development of creativity in early childhood is considered a fundamental basis for lifelong learning, as creativity enhances problem-solving abilities, innovative thinking, and free artistic expression. and confident communication, while also supporting cognitive, emotional, and social development.

This article proposes guidelines for organizing play activities using Loose Parts Play natural materials to foster creativity in young children. The framework draws upon Nicholson's Loose Parts theory and Guilford's four dimensions of creativity: originality, fluency, flexibility, and elaboration. Four types of activities are presented: (1) open-ended picture creation, (2) printmaking, (3) crafting, and (4) collage. These activities align with the artistic development and learning processes of early childhood. The analysis reveals that children demonstrated distinctive creative behaviors, including generating novel uses of materials, engaging in continuous trial-and-error, adapting methods when facing constraints, and incorporating detailed elements into their work. The findings suggest that play with open-ended natural materials is a powerful pedagogical approach for fostering creativity and should be systematically integrated into early childhood curricula.

Keywords: Early Childhood, Creativity, Natural Materials, Open-ended Materials

---

⁴ Academic Article about Graduate teaching

⁵ Students in the Master of Education (Learning Management Science), Graduate School, Chiang Mai Rajabhat University

⁶ Lecturer in the Department of Learning Management Science, Chiang Mai Rajabhat University

บทนำ

เด็กปฐมวัยนับเป็นช่วงวัยสำคัญซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็น “ช่วงโอกาสทองของการเรียนรู้” เนื่องจากสมองมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและไวต่อการกระตุ้นจากประสบการณ์รอบตัว ดังนั้น การส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับธรรมชาติตามช่วงวัยจึงเป็นสิ่งสำคัญ ดังที่หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ได้มุ่งเน้นการจัดการศึกษาที่ครอบคลุมถึงการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างเป็นองค์รวมตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปีบริบูรณ์ ภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตและพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านคุณธรรม ความรู้ และทักษะชีวิต เกิดคุณค่าต่อตนเองครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

นอกจากนี้ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ยังได้ระบุให้พัฒนาการด้านสติปัญญา โดยเฉพาะความสามารถในการคิดและความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญของเด็กอายุ 3-5 ปี และถือเป็นทักษะพื้นฐานสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยช่วยส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหา การคิดริเริ่ม การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ความคิดสร้างสรรค์จึงเป็นสมรรถนะทางสติปัญญาที่ช่วยให้เด็กสามารถมองปัญหาได้หลายมุมมอง ปรับตัวกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว และวางรากฐานการเรียนรู้เชิงลึกในอนาคต ในกระบวนการนี้การเล่นอิสระ โดยเฉพาะการเล่นที่เปิดโอกาสให้เด็กสำรวจ ทดลอง และริเริ่มด้วยตนเอง จึงมีบทบาทสำคัญต่อการกระตุ้นพัฒนาการสมอง เสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ และช่วยให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงอย่างมีความหมาย

การจัดกิจกรรมผ่านการเล่นเป็นถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทักษะการคิดของเด็กปฐมวัย เนื่องจากการเล่นเป็นกระบวนการเรียนรู้ตามธรรมชาติที่เปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจ ทดลอง และสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์ตรง (จินตนา ชัยโอภาณนท์, 2567) รวมไปถึงการเล่นกับวัสดุการเล่นวัสดุปลายเปิด (Loose part play) ซึ่งเอื้อให้เด็กได้เลือกใช้และดัดแปลงวัสดุได้อย่างอิสระเพื่อสร้างสรรค์ผลงานหรือแก้ปัญหาอย่างหลากหลายตามความคิดของตนเอง (Flannigan & Dietze, 2017)

การเล่นด้วยวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play) โดยเฉพาะวัสดุจากธรรมชาติ เช่น กิ่งไม้ ใบไม้ เมล็ดพืช หรือก้อนหิน นับเป็นแนวปฏิบัติหนึ่งที่ได้รับการยอมรับว่าเอื้อต่อการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ผ่านการกระตุ้นประสาทสัมผัส การคิดเชิงสัญลักษณ์ การสร้างสรรค์ผลงานที่ไม่จำกัดรูปแบบ อีกทั้งยังส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างมีความหมายของเด็กปฐมวัย (Daly & Beloglovsky, 2015) วัสดุเหล่านี้ยังเอื้อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างเด็กกับสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับแนวคิดทางพัฒนาการของ Piaget (1962) ที่เน้นการเรียนรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุและสิ่งแวดล้อม และแนวคิดของ Vygotsky (1978) ที่ชี้ให้เห็นบทบาทของการลงมือปฏิบัติร่วมกับการได้รับการชี้แนะอย่างเหมาะสมในการพัฒนาการคิดขั้นสูงของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเล่นวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play) ของ Nicholson (1971) ซึ่งเน้นการจัดสิ่งแวดล้อมปลายเปิดให้เด็กได้คิด สร้าง ทดลอง และเรียนรู้ด้วยตนเองจากวัสดุธรรมชาติ ทั้งนี้ การเล่นยังเป็นรากฐานสำคัญที่สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้การเล่นเป็นฐาน (Play-Based Learning) ที่มุ่งส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง

นอกจากนี้ ปิ่นทอง นันทะลาด (2560) ได้กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการรอบด้านของเด็กปฐมวัย ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยกระตุ้นให้เด็กสร้างสรรค์ผลงานจากการลงมือทำและการคิดอย่างอิสระ ซึ่งเป็นส่วนช่วยในการตั้งศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ

การเล่นวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play) เป็นกิจกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามทฤษฎีของ Guilford (1967) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ความคิดริเริ่ม ความยืดหยุ่น ความคล่องแคล่วทางความคิด และความละเอียดลออ เนื่องจากการเล่นลักษณะนี้ไม่มีคำตอบที่ตายตัว เด็กจึงมีอิสระในการสำรวจ ทดลอง ประดิษฐ์ และดัดแปลงวัสดุตามจินตนาการของตนเอง ส่งผลให้เกิดการใช้ศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์อย่างเต็มรูปแบบ ด้วยเหตุนี้ การเล่นวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play) จึงถือได้ว่าเป็นแนวปฏิบัติที่เอื้อต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยอย่างรอบด้าน และเป็นแนวปฏิบัติที่มีความสอดคล้องเชิงทฤษฎีกับแนวคิดของ Guilford อย่างสมบูรณ์ ดังแสดงในตารางเปรียบเทียบความเชื่อมโยงระหว่างการเล่นกับความคิดสร้างสรรค์ ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบความเชื่อมโยงระหว่างการเล่นอิสระแบบลูสพาสกับความคิดสร้างสรรค์

การเล่นวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play)	ความคิดสร้างสรรค์ที่สัมพันธ์กับทฤษฎีของ Guilford	การเชื่อมโยงเชิงทฤษฎี
1. เด็กเลือกวัสดุธรรมชาติที่สนใจและสร้างสรรค์ผลงานที่แตกต่าง	ความคิดริเริ่ม (Originality)	การริเริ่มเลือกวัสดุจากความสนใจและการสร้างผลงานตามจินตนาการของตนเองที่มีเอกลักษณ์แปลกใหม่สะท้อนการสร้างแนวคิดใหม่ที่ไม่ซ้ำเดิม
2. การทดลองใช้วัสดุหลายชนิดจัดวางซ้ำหลายรูปแบบ	ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency)	การคิดหาวิธีใช้วัสดุในการปรับเปลี่ยนและสร้างสรรค์ความคิดได้อย่างต่อเนื่องและหลากหลาย
การเล่นวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play)	ความคิดสร้างสรรค์ที่สัมพันธ์กับทฤษฎีของ Guilford	การเชื่อมโยงเชิงทฤษฎี
3. การเปลี่ยนวิธีใช้วัสดุและสร้างเรื่องราวใหม่จากวัสดุเดิม	ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility)	การปรับเปลี่ยนมุมมองและวิธีการเมื่อต้องเผชิญข้อจำกัดของวัสดุ
4. การเพิ่มรายละเอียดและการจัดวางผลงานให้สมดุล	ความคิดละเอียดลออ (Elaboration)	เด็กสามารถต่อยอดแนวคิดเพิ่มรายละเอียดและทำให้ผลงานสมบูรณ์มากขึ้น

จากแนวคิดและเหตุผลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าการบูรณาการแนวคิดการเล่นวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play) ร่วมกับการเรียนรู้โดยใช้การเล่นเป็นฐาน (Play-Based Learning) ผ่านกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จากวัสดุธรรมชาติ ช่วยเปิดโอกาสให้เด็กได้คิด ทดลอง และเรียนรู้อย่างอิสระ ส่งผลต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ และทักษะการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้เชิงลึกสำหรับเด็กปฐมวัย

นอกจากนี้ กิจกรรมการเล่นวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play) โดยใช้วัสดุจากธรรมชาติยังส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาและการสื่อสารผ่านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานของ

ตนเอง รวมทั้งช่วยให้เด็กตระหนักถึงความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพและความเป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศ แนวทางดังกล่าวจึงสะท้อนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการที่เอื้อต่อพัฒนาการรอบด้าน ทั้งด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคม ความคิดสร้างสรรค์ และทักษะการแก้ปัญหา

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

การพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยมีประสบการณ์ตรงและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญ นักทฤษฎีด้านพัฒนาการเด็กปฐมวัยจำนวนมากเห็นพ้องว่า “การลงมือปฏิบัติจริง” และ “การเล่น” คือพื้นฐานสำคัญที่หล่อหลอมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

ทฤษฎีพัฒนาการสติปัญญาของ Piaget (1962) ชี้ว่า เด็กเรียนรู้ผ่านการสำรวจ ทดลอง และจัดการวัตถุรอบตัวด้วยตนเอง กระบวนการเล่นเชิงสำรวจ (experimental play) จึงเป็นกลไกสำคัญในการสร้างองค์ความรู้

ขณะที่ Vygotsky (1978) มองว่าการเล่นเชิงสัญลักษณ์และบทบาทสมมติช่วยส่งเสริมการพัฒนาคิดระดับสูง อันเกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับบุคคลอื่น

ในอีกมิติหนึ่ง แนวคิดของ Montessori เน้นการเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสและการใช้วัสดุจริง (real materials) เพื่อพัฒนาการควบคุมตนเอง การจดจ่อ และการสร้างความเข้าใจเชิงลึก

ส่วนแนวคิดของ Reggio Emilia เสนอว่าการจัดสภาพแวดล้อมให้เป็น “ครูคนที่สาม” ช่วยก่อให้เกิดการตั้งคำถาม การค้นพบ และการสร้างความหมายผ่านสิ่งที่เด็กได้ลงมือทำ

จากทฤษฎีข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า การจัดประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้เด็กสำรวจ ทดลอง และใช้วัสดุอย่างยืดหยุ่นมีความสำคัญยิ่งต่อพัฒนาการรอบด้าน และเป็นรากฐานที่เชื่อมโยงไปสู่แนวทางการเล่นด้วยวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play)

การเล่นด้วยวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play)

ความเป็นมาของการเล่นด้วยวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play)

การเล่นด้วยวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play) เป็นแนวทางสำคัญในการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่น เปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจ ทดลอง และสร้างสรรค์อย่างอิสระตามศักยภาพของตนเอง สอดคล้องกับทฤษฎีของ Nicholson (1971) ที่อธิบายว่า ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจะเพิ่มขึ้นตามความหลากหลายและความไม่จำกัดของวัสดุที่เด็กสามารถเข้าถึงได้ ทั้งนี้ Casey & Robertson (2016) ยังชี้ว่าการจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กมีโอกาสจัดการกับสภาพแวดล้อม ปรับเปลี่ยนวัสดุด้วยตนเองและสร้างความหมายใหม่จากสภาพแวดล้อมด้วยตนเอง ช่วยส่งเสริมทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์และทักษะการแก้ปัญหา ซึ่งล้วนเป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้และพัฒนาการในระยะยาว (Nicholson, 1971)

สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เช่น ป่าไม้หรือพื้นที่กลางแจ้ง มักเอื้ออำนวยต่อการเล่นด้วยวัสดุเล่นปลายเปิด (Loose Parts Play) มากกว่าสภาพแวดล้อมที่ถูกจัดการอย่างเป็นระบบ เนื่องจากมีวัสดุหลากหลายให้เด็กนำไปปรับใช้ตามจินตนาการและความสนใจของตนเองอย่างไรก็ตาม เด็กยังสามารถดัดแปลงสิ่งของที่ไม่ได้ออกแบบมาเพื่อการ เล่น เช่น ม้านั่งหรือวัสดุเหลือใช้ให้เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างสรรค์ได้เช่นกัน ความสามารถดังกล่าวสะท้อนศักยภาพด้านความคิดริเริ่มและการจัดการ

สิ่งแวดล้อมของเด็ก ซึ่งเป็นทักษะสำคัญต่อการเรียนรู้และพัฒนาการเชิงสร้างสรรค์ (Casey & Robertson, 2016)

การจัดสภาพแวดล้อมที่เปิดโอกาสให้สามารถ คิดค้น ประดิษฐ์ สร้าง และปรับเปลี่ยนวัสดุต่าง ๆ ด้วยตนเอง พร้อมทั้งการเตรียมวัสดุที่หลากหลาย เช่น เศษวัสดุ ทราย และน้ำ สามารถช่วยเพิ่มทางเลือกและความเป็นไปได้ในการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play) และส่งเสริมพัฒนาการผ่านการเล่นอย่างมีความหมาย(Lady Marjory Allen of Hurtwood, 1968)

แนวคิดการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play) เกิดขึ้นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สอง มีรากฐานจาก“สนามเด็กเล่นขยะ” (adventure playground หรือ junk playground) เด็กมักจะพบพื้นที่ที่รกร้างและสนามหญ้าสีน้ำตาลซึ่งมีแต่ขยะ ความสมบูรณ์แบบของการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play) คือให้โอกาสในการเล่นอย่างไม่มีที่สิ้นสุด สร้างขึ้นครั้งแรกโดยสถาปนิก C. TH. Sorenson ที่เมือง Emdrup ประเทศเดนมาร์กในปี 1943 และต่อมา Lady Allen of Hurtwood ได้นำแนวคิดนี้มาพัฒนาต่อในสหราชอาณาจักรช่วงปลายทศวรรษ 1950 สนามเด็กเล่นลักษณะนี้เปิดโอกาสให้เด็กได้สร้าง ทดลอง และจัดการวัสดุหลากหลายอย่างอิสระ ซึ่งมีคุณค่าอย่างยิ่งต่อทั้งเด็กทั่วไปและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ นอกจากนี้ Committee on the Rights of the Child (2013) ได้เน้นถึงเสรีภาพในการสร้างสรรค์ของเด็ก และได้รับการยอมรับว่า การเล่นคือสิทธิขั้นพื้นฐานที่สำคัญต่อพัฒนาการทุกด้านของเด็ก (Nicholson, 1971; Allen of Hurtwood, 1968)

ในเมืองบริสตอล ประเทศอังกฤษ ได้แสดงให้เห็นถึงการนำเศษวัสดุไปใช้ในการสร้างสภาพแวดล้อมการเล่นที่กระตุ้นการเรียนรู้ และกลายเป็นต้นแบบให้โรงเรียนอื่น ๆ นำไปใช้ต่อ ตัวอย่างที่โดดเด่นของการส่งเสริมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play) เช่น โครงการ Scrapstore Playpod ได้นำวัสดุธรรมชาติ วัสดุเหลือใช้ และวัสดุรีไซเคิล มาจัดเตรียมไว้ในพื้นที่เล่นของโรงเรียนหรือสถานรับเลี้ยงเด็ก เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ในการเล่นอย่างอิสระ แสดงให้เห็นว่าวัสดุธรรมชาติและวัสดุเหลือใช้สามารถสร้างสภาพแวดล้อมการเล่นที่กระตุ้นจินตนาการและการคิดสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวคิดนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการศึกษาของ Steiner Waldorf และ Montessori รวมถึงข้อเสนอของ Scottish Government (2013) ที่สนับสนุนให้บูรณาการวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play) ในบ้าน โรงเรียน และชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของเด็กในการตัดสินใจร่วมกับผู้ใหญ่ ซึ่งสะท้อนการให้คุณค่าต่อศักยภาพและสิทธิของเด็กอย่างรอบด้าน (Casey & Robertson, 2016)

ความหมายของการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play)

การเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play) มีพื้นฐานสำคัญจากข้อเสนอของ Nicholson (1971) ซึ่งระบุว่า “การเล่นวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play)” คือวัสดุหรือชิ้นส่วนที่มีลักษณะยืดหยุ่นและไม่มีรูปแบบการใช้ที่ตายตัว ทั้งวัสดุรอบตัว วัสดุที่พบในชีวิตประจำวัน วัสดุธรรมชาติ หรือแม้แต่ปรากฏการณ์ทางกายภาพ เป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้เด็กสำรวจ ทดลอง และสร้างความหมายจากประสบการณ์ด้วยตนเอง วัสดุเหล่านี้เปิดพื้นที่การเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การค้นพบ และการเรียนรู้ที่เกิดจากการลงมือปฏิบัติอย่างแท้จริง (Nicholson, 1971)

ในทางเดียวกัน สุมณฑา ปลื้มสูงเนิน (2564) อธิบายว่าการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิดควรประกอบด้วยวัสดุที่หลากหลายทั้งด้านลักษณะทางกายภาพและคุณสมบัติ เช่น ฟ้า ไม้ ดิน หิน น้ำ หรือวัสดุธรรมชาติต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้สำรวจ ทดลอง และปฏิบัติจริง

วัสดุที่มีความหลากหลายยิ่งเพิ่มโอกาสให้เด็กจัดวาง คัดแปลง และสร้างสรรค์ได้อย่างอิสระ ซึ่งส่งเสริม การค้นพบและการสร้างความหมายใหม่จากประสบการณ์ของตนเอง (สมุทธา ปลื้มสูงเนิน 2564)

ขณะที่ สมฤทัย ศิริบุญชู (2567) เน้นว่าการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิดประกอบด้วยวัสดุธรรมชาติ และวัสดุที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยผู้ใหญ่มีบทบาทในการจัดเตรียมสภาพแวดล้อมเพื่อเปิดโอกาสให้เด็ก ผสมผสาน ประกอบ ประดิษฐ์ และออกแบบสิ่งใหม่ได้อย่างอิสระ วัสดุเหล่านี้ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางที่ สนับสนุนการเรียนรู้ตามธรรมชาติของเด็ก และช่วยพัฒนาทักษะเชิงกระบวนการอย่างรอบด้าน (สมฤทัย ศิริบุญชู, 2567)

สรุปได้ว่า สื่อวัสดุปลายเปิด (Loose Parts) หมายถึง การเล่นที่ใช้วัสดุรอบตัวที่เด็กพบได้ใน ชีวิตประจำวัน รวมถึงวัสดุที่หาได้จากธรรมชาติ ซึ่งจัดเป็นหนึ่งในประเภทของสื่อวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play) ที่สามารถปรับเปลี่ยน เคลื่อนย้าย และนำมาใช้ได้หลายรูปแบบโดยไม่มีข้อกำหนดตายตัว การเล่นในลักษณะนี้จึงช่วยให้เด็กได้พัฒนาทักษะการคิด การแก้ปัญหา และการจัดการสิ่งแวดล้อมรอบ ตัวอย่างอิสระ ในทำนองเดียวกัน หากนำวัสดุธรรมชาติมา让孩子เล่นผ่านกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ จะ ยิ่งเปิดอิสระทางจินตนาการ ทำให้เด็กสามารถถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นรูปธรรม ซึ่งส่งผลโดยตรง ต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ด้วยเหตุนี้ การเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play) จึงถือเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ยืด เด็กเป็นศูนย์กลาง วัสดุเหล่านี้เปิดพื้นที่ให้เด็กคิด วิเคราะห์ ทดลอง และสร้างสรรค์อย่างอิสระ พร้อมทั้ง การประยุกต์ใช้วัสดุธรรมชาติร่วมกับกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ยังช่วยกระตุ้นจินตนาการการแสดง ออกเชิงสัญลักษณ์และการสร้างผลงานที่สะท้อนความคิดและประสบการณ์ของตนเองอย่างเป็น รูปธรรม

สื่อวัสดุธรรมชาติ

ความหมายของสื่อวัสดุธรรมชาติ

วัสดุธรรมชาติถือเป็นแหล่งการเรียนรู้พื้นฐานที่มีสำคัญและมีคุณค่าต่อเด็กปฐมวัย เพราะเป็น สิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเด็ก หาได้ง่าย และมีความหลากหลาย ทั้งยังเอื้อต่อการเรียนรู้ผ่านการสำรวจ สัมผัส และ ปฏิบัติจริง วัสดุเหล่านี้มีความยืดหยุ่นและปราศจากรูปแบบตายตัว ส่งเสริมประสาทสัมผัสและการสร้าง ประสบการณ์เรียนรู้ที่เปิดกว้าง สอดคล้องกับพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็ก และมีศักยภาพในการ สนับสนุนการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ตามที่นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายเชิงทฤษฎีไว้

สายทอง พุ่มเกต (2561) อธิบายว่า วัสดุธรรมชาติที่มีอยู่รอบตัว เช่น ใบไม้ ดอกไม้ กิ่งไม้ ก้อน หิน ดิน และเมล็ดพืช สามารถนำมาใช้จัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ได้หลายรูปแบบ

ขณะที่ สุภาวดี พิงฉิ่ง (2562) อธิบายว่า วัสดุธรรมชาติมีทั้งชนิดที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติใน แต่ละท้องถิ่นที่สามารถนำมาใช้ได้โดยตรงและชนิดที่ผ่านการปรับแต่งเพื่อเพิ่มคุณค่าในด้านความงาม ความคงทน และการใช้งาน โดยยังคงความเป็นธรรมชาติเป็นหลัก

ส่วน วรณวิไล เม็งทอง (2561) เน้นว่าวัสดุธรรมชาติเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและ มนุษย์นำมาใช้โดยคงสภาพใกล้เคียงของเดิม สามารถนำไปสร้างสรรค์เป็นของเล่น ของใช้ หรือสื่อการ เรียนรู้ได้หลากหลายไร้ขอบเขต

จากแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่า วัสดุธรรมชาติมีความสำคัญต่อ การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย เพราะสามารถนำมาสร้างสรรค์กิจกรรมได้อย่างหลากหลายและไร้ข้อจำกัด ทั้งในด้านความยืดหยุ่น ความหลากหลายทางกายภาพ และการกระตุ้นประสาทสัมผัส ส่งผลให้เด็ก

สามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ผ่านการสำรวจ ทดลอง และสร้างประสบการณ์ด้วยตนเอง

เมื่อนำวัสดุธรรมชาติมาใช้ภายใต้กรอบแนวคิดการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play) จะยิ่งขยายศักยภาพในการเรียนรู้ของเด็กมากขึ้น ทฤษฎีการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play) ซึ่งเสนอโดย Nicholson (1971) ชี้ว่า การเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play) คือ การเล่นที่ใช้ "ชิ้นส่วนที่เคลื่อนย้ายได้" ซึ่งเป็นวัสดุหลากหลายชนิด ประกอบด้วย 7 ประเภท ได้แก่ (1) วัสดุธรรมชาติ (2) วัสดุไม้ (3) พลาสติก (4) โลหะ (5) เซรามิก แก้ว (6) ผ้า ริปปิ้น และ (7) บรรจุภัณฑ์ ซึ่งช่วยให้เด็กคิดยืดหยุ่น และสร้างองค์ประกอบใหม่จากชิ้นส่วนที่ไม่มีรูปแบบตายตัว

สื่อวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play) มีวัสดุหลากหลายชนิด ทั้งจากธรรมชาติ เช่น ไม้ ก้อนหิน หรือของใช้รอบตัว เช่น กล่องลัง ฝาขวด ท่อ PVC เพื่อให้เด็กสามารถนำมาประกอบ ต่อ สร้างสรรค์ หรือเล่าเรื่องราวได้อย่างอิสระตามจินตนาการ โดยไม่มีข้อจำกัดหรือรูปแบบที่ตายตัว การเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play) ช่วยพัฒนาทั้งด้านกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ คุณค่าทางสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างรอบด้าน ผ่านโอกาสในการสำรวจ ทดลอง จัดวาง สร้างสรรค์ และร่วมมือกัน เด็กจึงเกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งจากการลงมือทำจริงและจากประสบการณ์ การเล่นที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นชิ้นส่วนที่เคลื่อนย้ายได้อย่างอิสระ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการที่ UN Committee on the Rights of the Child (2013) ระบุว่าการเล่นเป็นฐานสำคัญของพัฒนาการเด็กทุกมิติ

ตัวอย่างวัสดุที่ใช้ในกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play) อาทิ

วัสดุจากธรรมชาติ : ดอกไม้สด ดอกไม้แห้ง ไม้ กิ่งไม้ น้ำ ทราย ดิน ใบตอง ผลไม้ ก้อนหิน ฟาง ทางมะพร้าว เมล็ดพันธุ์ ฯลฯ

วัสดุที่ใช้แล้ว / วัสดุรีไซเคิล : กล่องลัง แกนทิชชู เชือก ถุงพลาสติก หลอด แก้วน้ำ ขวดน้ำ แปรงสีฟัน ไม้ไอศกรีม กระจุดม ลูกบิด ขวดแชมพู กล่องนม ยางรถยนต์ โฟม ฟองน้ำ ฯลฯ

ของใช้ในบ้าน : ผ้าปูโต๊ะ ผ้าห่ม หมอน โต๊ะ เก้าอี้ โซฟา เสื้อผ้า รองเท้า หมวก เครื่องสำอาง ชุดเครื่องนอน ฯลฯ

อุปกรณ์การเกษตร : กระจาดต้นไม้ พลั่ว จอบ เสียม สายยาง ถังน้ำ ฯลฯ

อุปกรณ์ก่อสร้าง : อิฐเก่า กระจเบื้อง ตะปู ค้อน ไม้หน้าสาม ฯลฯ

สิ่งมีชีวิต : การเล่นสมมติร่วมกับเพื่อน การแบ่งปัน การเรียนรู้ความรับผิดชอบและการดูแลสิ่งมีชีวิต

สรุปได้ว่า การเลือกวัสดุธรรมชาติเป็นสื่อหลักในการดำเนินกิจกรรมครั้งนี้มีความเหมาะสมทั้งเชิงบริบทและพัฒนาการของเด็ก เนื่องจากโรงเรียนอนุบาลเมืองลำพูนตั้งอยู่ในพื้นที่ชนบทกึ่งเมือง วัสดุธรรมชาติจึงหาได้ง่าย แต่เด็กมีโอกาสสัมผัสน้อย การนำวัสดุธรรมชาติมาใช้ในการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play) จึงช่วยให้เด็กได้สำรวจ ทดลอง และสร้างประสบการณ์ใหม่จากสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว พร้อมส่งเสริมทักษะการสังเกต ความผูกพันกับธรรมชาติ การเรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัส การคิดสร้างสรรค์ และการใช้เหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์และเหมาะสมต่อบริบทของโรงเรียนอย่างชัดเจน

แนวทางการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play) โดยใช้วัสดุจากธรรมชาติเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

การจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play) โดยใช้วัสดุจากธรรมชาติเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยเป็นการจัดกิจกรรมในรูปแบบบูรณาการในหน่วยการเรียนรู้ โดยได้นำสื่อวัสดุปลายเปิด (loose parts materials) ประเภทวัสดุจากธรรมชาติมาใช้ในการกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สามารถนำมาจัดกิจกรรมได้หลากหลายวิธี เช่น การสร้างสรรค์ภาพปลายเปิดวัสดุจากธรรมชาติ การประดิษฐ์ การพิมพ์ภาพ การปะติดภาพ จึงได้นำมาจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้ถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก ความรู้ อารมณ์ จินตนาการ และเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยออกมาเป็นผลงานทางศิลปะ ครูมีหน้าที่ส่งเสริม และกระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ และสังเกตพฤติกรรมระหว่างทำกิจกรรม

ตารางที่ 2 การจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play) โดยใช้วัสดุจากธรรมชาติเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

การจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play) โดยใช้วัสดุจากธรรมชาติ	พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย
<p>Activity 1: กิจกรรมสร้างสรรค์ภาพปลายเปิดจากวัสดุธรรมชาติ</p> <p>ภาพที่ 1 ผลงานการสร้างสรรค์ภาพปลายเปิดจากวัสดุธรรมชาติ “ภาพต้นไม้ในฝัน” ที่มา: ชุตินันท์ ต้นผัด , 2568</p> <p>ภาพที่ 2 เด็กทำกิจกรรมสร้างสรรค์ภาพปลายเปิดวัสดุจากธรรมชาติ ที่มา: ชุตินันท์ ต้นผัด , 2568</p>	<p>1.ความคิดริเริ่ม เด็กเลือกวัสดุธรรมชาติที่ตนเองสนใจมาสร้างสรรค์ภาพปลายเปิดจากวัสดุธรรมชาติ “ภาพต้นไม้ในฝัน” ที่มีความแตกต่างและแปลกใหม่ผสมผสานวัสดุที่หลากหลาย และเล่าเรื่องราวจากผลงานเพื่อถ่ายทอดความคิดและความรู้สึก</p> <p>2.ความคิดคล่องแคล่ว เด็กใช้วัสดุธรรมชาติหลายชนิดมาต่อเติมและสร้างผลงานได้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังใช้วัสดุชนิดเดียวกันทดลองจัดวางซ้ำๆในรูปแบบที่ต่างออกไป และเล่าเรื่องราวได้หลายแบบจากภาพเดียวกัน</p> <p>3.ความคิดยืดหยุ่น เด็กปรับวิธีใช้วัสดุที่มีอยู่ ทดลองจัดวางในหลายรูปแบบ มีการสร้างเรื่องราวใหม่จากวัสดุเดิมและแก้ปัญหาจากข้อจำกัดของวัสดุที่ตนเลือก</p> <p>4.ความคิดละเอียดลออ เด็กจัดเรียงวัสดุธรรมชาติอย่างเป็นระเบียบ พร้อมกับเพิ่มองค์ประกอบเล็กๆทำให้ผลงานสมบูรณ์ เช่น ใส่ดอกไม้เล็กๆ เป็นลวดลายหรือตกแต่ง สังเกตและปรับแก้ความไม่สมดุลของผลงานและใช้วัสดุหลายชนิดร่วมกันตลอดจน อธิบายผลงานโดยเน้นรายละเอียด เช่น อธิบายสี รูปร่าง และตำแหน่ง</p>

ตารางที่ 2 (ต่อ)

การจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play) โดยใช้วัสดุจากธรรมชาติ	พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย
<p>Activity 2 : กิจกรรมพิมพ์ภาพปลายเปิดจากวัสดุธรรมชาติ</p> <p>ภาพที่ 3 ผลงานการพิมพ์ภาพปลายเปิดจากวัสดุธรรมชาติ ที่มา: ชุตินันท์ ต้นผัด , 2568</p> <p>ภาพที่ 4 เด็กทำกิจกรรมพิมพ์ภาพปลายเปิดจากวัสดุธรรมชาติ ที่มา: ชุตินันท์ ต้นผัด , 2568</p>	<p>1.ความคิดริเริ่ม เด็กเลือกวัสดุธรรมชาติที่สนใจมาพิมพ์ภาพและ ทดลองใช้วัสดุที่แปลกใหม่ด้วยวิธีการของตนเองผสมผสานวัสดุหลายชนิด เติมนำภาพจากรอยพิมพ์ และเล่าเรื่องราวจากภาพพิมพ์</p> <p>2.ความคิดคล่องแคล่ว เด็กพิมพ์ภาพโดยใช้วัสดุธรรมชาติหลายชนิด ทำให้ผลงานมีความหลากหลายและต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังใช้วัสดุชนิดเดียวกันพิมพ์ซ้ำหลายครั้ง โดยปรับเปลี่ยนตำแหน่งทิศทาง และแรงกดเพื่อให้ได้ลวดลายที่แตกต่างกัน เด็กยังทดลองวางแผนการพิมพ์ซ้ำ ๆ ด้วยรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อค้นหาผลลัพธ์ใหม่ๆ และสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการพิมพ์ได้อย่างรวดเร็ว</p> <p>3.ความคิดยืดหยุ่น เด็กเปลี่ยนวิธีการใช้วัสดุ ทดลองพิมพ์วัสดุในหลายรูปแบบ อีกทั้งยังนำวัสดุชุดเดิมมาสร้างเรื่องราวใหม่และปรับวิธีแก้ปัญหาเพื่อให้ได้ผลงานที่สมบูรณ์ตามความตั้งใจ</p> <p>4.ความคิดละเอียดลออ เด็กจัดวางวัสดุธรรมชาติอย่างเป็นระเบียบ พร้อมกับเพิ่มองค์ประกอบเล็กๆ ในภาพพิมพ์เพื่อทำให้ผลงานสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้เด็กยัง สังเกตภาพพิมพ์แล้วปรับแก้โดยใช้วัสดุหลายชนิดร่วมกันตลอดจนเล่าผลงานโดยเน้นรายละเอียด เช่น ระบุสี รูปร่าง ตำแหน่ง และความหมายของแต่ละลวดลายที่พิมพ์</p>

ตารางที่ 2 (ต่อ)

การจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play) โดยใช้วัสดุจากธรรมชาติ	พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย
<p data-bbox="264 383 807 461">Activity 3 : กิจกรรมการประดิษฐ์สื่อวัสดุปลายเปิดจากวัสดุธรรมชาติ</p> <p data-bbox="320 842 767 965">ภาพที่ 5 ผลงานการประดิษฐ์สื่อวัสดุปลายเปิด “หน้ากากแฟนซี” จากวัสดุธรรมชาติ ที่มา: ชูตินันท์ ต้นผัด , 2568</p> <p data-bbox="296 1402 791 1525">ภาพที่ 6 เด็กทำกิจกรรมประดิษฐ์สื่อวัสดุปลายเปิด “หน้ากากแฟนซี” จากวัสดุธรรมชาติ ที่มา: ชูตินันท์ ต้นผัด , 2568</p>	<p data-bbox="847 383 1007 416">1.ความคิดริเริ่ม</p> <p data-bbox="847 421 1406 584">เด็กเลือกวัสดุธรรมชาติที่สนใจมาประดิษฐ์หน้ากากแฟนซี ผสมผสานวัสดุหลายชนิดเข้าด้วยกัน และต่อเติมผลงานด้วยความคิดของตนเอง รวมถึงเล่าเรื่องราวจากสิ่งที่ที่สร้างขึ้นได้ ว่าวัสดุแต่ละชิ้นหมายถึงอะไร</p> <p data-bbox="847 640 1070 674">2.ความคิดคล่องแคล่ว</p> <p data-bbox="847 678 1406 920">เด็กทดลองใช้วัสดุหลายชนิดเพื่อสร้างหน้ากากแฟนซี และใช้วัสดุชนิดเดียวกันสร้างลวดลายหรือส่วนประกอบหลายรูปแบบ นอกจากนี้ เด็กยัง ทดลองจัดเรียงวัสดุในหลายรูปแบบ และสามารถ เปลี่ยนแนวทางการประดิษฐ์เมื่อพบปัญหา อีกทั้งยังเล่าเรื่องราวจากหน้ากากได้หลายแบบ</p> <p data-bbox="847 976 1023 1010">3.ความคิดยืดหยุ่น</p> <p data-bbox="847 1014 1406 1178">เด็กเปลี่ยนวิธีการใช้วัสดุ ทดลองจัดเรียงวัสดุในหลายรูปแบบ นำวัสดุชุดเดิมมาสร้างเป็นสิ่ง ประดิษฐ์ใหม่และปรับวิธีแก้ปัญหาเพื่อให้ได้ผลงานที่สมบูรณ์ตามความตั้งใจ</p> <p data-bbox="847 1234 1070 1267">4.ความคิดละเอียดลออ</p> <p data-bbox="847 1272 1406 1547">เด็กจัดวางวัสดุธรรมชาติอย่างเป็นระเบียบ ตามรูปแบบของหน้ากาก พร้อมกับเพิ่มองค์ประกอบเล็กๆ เพื่อให้ผลงานสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้เด็กยัง สังเกตความไม่สมดุลของหน้ากากแล้วปรับแก้โดยใช้วัสดุหลายชนิดร่วมกันตลอดจนเล่าผลงานโดยเน้นรายละเอียด เช่น ระบุสี รูปร่าง ตำแหน่ง และความหมายของแต่ละองค์ประกอบ</p>

ตารางที่ 2 (ต่อ)

<p>การจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play) โดยใช้วัสดุจากธรรมชาติ</p>	<p>พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย</p>
<p>Activity 4 : กิจกรรมการปะติดสื่อวัสดุปลายเปิดจากวัสดุธรรมชาติ</p> <p>ภาพที่ 7 ผลงานการปะติดสื่อวัสดุปลายเปิดจากวัสดุธรรมชาติ ที่มา: ชุตินันท์ ต้นผัด , 2568</p> <p>ภาพที่ 8 เด็กทำกิจกรรมปะติดสื่อวัสดุปลายเปิดจากวัสดุธรรมชาติ ที่มา: ชุตินันท์ ต้นผัด , 2568</p> <p>ภาพที่ 9 เด็กทำกิจกรรมปะติดสื่อวัสดุปลายเปิดจากวัสดุธรรมชาติ ที่มา: ชุตินันท์ ต้นผัด , 2568</p>	<p>1.ความคิดริเริ่ม เด็กเลือกวัสดุธรรมชาติที่สนใจมาปะติดสร้างสรรค์ผลงาน “ต้นสวยด้วยวัสดุธรรมชาติ” และทดลองนำวัสดุหลายชนิดไปสร้างภาพปะติดใหม่ ผสมผสานวัสดุหลายชนิดเข้าด้วยกันและต่อผลงานตามจินตนาการ รวมถึงเล่าเรื่องราวจากผลงาน</p> <p>2.ความคิดคล่องแคล่ว เด็กนำวัสดุธรรมชาติหลายชนิดมาสร้างผลงานโดยการปะติดภาพได้อย่างต่อเนื่องและใช้วัสดุชนิดเดียวกันสร้างลวดลายหรือส่วนประกอบหลายรูปแบบทดลองจัดวางวัสดุซ้ำๆด้วยรูปแบบที่แตกต่างกันและสามารถเปลี่ยนแนวทางการปะติดภาพเมื่อพบปัญหาอีกทั้งยังเล่าเรื่องราวภาพได้หลายแบบ</p> <p>3.ความคิดยืดหยุ่น เด็กเปลี่ยนวิธีการใช้วัสดุ ทดลองจัดเรียงวัสดุในหลายรูปแบบ นำวัสดุชุดเดิมมาสร้างภาพปะติดใหม่และปรับวิธีแก้ปัญหาเพื่อให้ได้ผลงานที่สมบูรณ์ตามความตั้งใจ</p> <p>4.ความคิดละเอียดลออ เด็กจัดวางวัสดุธรรมชาติอย่างเป็นระเบียบ ตามรูปแบบของผลงาน พร้อมกับเพิ่มองค์ประกอบเล็กๆ เพื่อให้ผลงานสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้เด็กยัง สังเกตความไม่สมดุลของภาพแล้วปรับแก้โดยใช้วัสดุหลายชนิดร่วมกันตลอดจนเล่าผลงานโดยเน้นรายละเอียด เช่น ระบุสี รูปร่าง ตำแหน่ง และความหมายของแต่ละองค์ประกอบ</p>

การจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play) สำหรับเด็กปฐมวัยเป็นแนวทางสำคัญในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ โดยกิจกรรมควรออกแบบให้เด็กได้สำรวจ ทดลอง และสร้างสรรค์ด้วยตนเอง โดยไม่กำหนดผลลัพธ์ตายตัว เช่น การสร้างภาพประดิษฐ์ การพิมพ์ภาพ การประดิษฐ์วัสดุธรรมชาติ หรือการสร้างหน้ากากแฟนซี วัสดุธรรมชาติที่ใช้ควรมีความปลอดภัย หลากหลายทั้งสี รูปร่าง ขนาด และเนื้อสัมผัส และสามารถจัดเรียง ปรับเปลี่ยน หรือประกอบรวมกันได้หลากหลายรูปแบบ เพื่อกระตุ้นให้เด็กทดลองและแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

บทบาทของครูในกระบวนการดังกล่าวคือผู้สนับสนุนและสังเกตการณ์ โดยส่งเสริมให้เด็กตั้งคำถาม สำรวจ และเชื่อมโยงวัสดุกับแนวคิด ความรู้ และประสบการณ์ส่วนตัว ครูยังสนับสนุนการเรียนรู้แบบ Active Learning สังเกตและบันทึกพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก พร้อมสร้างแรงจูงใจเชิงบวก กระบวนการเล่นด้วยวัสดุปลายเปิดช่วยพัฒนาเด็กให้มีความคิดริเริ่ม คล่องแคล่ว ยืดหยุ่น และละเอียดลออ สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของ Piaget, Vygotsky, Montessori และ Reggio Emilia ส่งผลให้เด็กสามารถแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สื่อสารความคิด และวิเคราะห์สิ่งรอบตัวได้อย่างลึกซึ้ง ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในวัยปฐมวัย

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย

ความหมายของทักษะการคิดสร้างสรรค์

แมนกรูก้า วิทแมน และโพสเซอร์ (Mangrulkar, Whitman & Posner, 2001) ได้ให้ความหมายของทักษะการคิดสร้างสรรค์ว่า หมายถึง ความสามารถในการรับรู้สภาพของสังคม ความเชื่อ ค่านิยมแล้วนำสิ่งที่รับรู้มาทำให้เป็นสิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) ได้ให้ความหมายของทักษะการคิดสร้างสรรค์ว่า หมายถึง ความสามารถในการมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ในแง่มุมใหม่ หรือเป็นการกระทำสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวหรือไม่ซ้ำแบบใครมีความแปลกใหม่ เป็นการเชื่อมโยงสิ่งที่ไม่สัมพันธ์ให้กลายเป็นสิ่งใหม่ได้อย่างเหมาะสม

ภาวณี โตสาลี (2563) ได้ให้ความหมายของความคิดสร้างสรรค์ว่า หมายถึง ความสามารถของเด็กปฐมวัย ในการคิดสิ่งที่แตกต่างแปลกไปจากเดิม ด้วยการผสมผสานจากการใช้ความรู้ ความเข้าใจ ความคิดในหลาย ๆ แง่มุมและจากประสบการณ์รอบตัวมาปรับปรุงดัดแปลงบูรณาการจนเกิดเป็นสิ่งใหม่ที่มีประโยชน์และมีคุณค่า

สรุปทักษะการคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถในการคิดหรือการลงมือสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ โดยอาศัยการมองเห็นสิ่งต่าง ๆ ในมุมมองที่แปลกใหม่ในแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติผ่านกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด โดยใช้วัสดุจากธรรมชาติ รวมทั้งการผสมผสานความรู้ ความเข้าใจ ประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัว เพื่อนำไปประยุกต์ ปรับปรุง หรือดัดแปลงจนเกิดเป็นสิ่งที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว โดยมุ่งพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยตามทฤษฎีโครงสร้างทางสติปัญญาของกิลฟอร์ด (Guilford, 1967) ซึ่งเชื่อว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถทางสมองที่คิดได้อย่างซับซ้อนกว้างไกลหลายทิศทาง หรือที่เรียกว่า คิดนอกเนกนัย (Divergent thinking) ซึ่งประกอบด้วย ความคิดริเริ่ม (Originality) ความคล่องแคล่ว (Fluency) ความยืดหยุ่น (Flexibility) ความคิดละเอียดลออ (Elaboration)

องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์

Guilford (1967) ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ไว้ดังนี้

1. ความคิดริเริ่ม (Originality) หมายถึง ความสามารถหรือแนวทางในการสร้างความคิดแปลกใหม่ที่แตกต่างจากความคิดทั่วไปและไม่ซ้ำกับความคิดของผู้อื่น อาจเกิดจากการคิดต่อยอดหรือพลิกแพลงความคิดจากเดิมที่มีอยู่แล้ว หรือผสมผสานองค์ความรู้เดิมจนเกิดเป็นสิ่งที่ไม่เคยคาดคิดมาก่อน ความคิดริเริ่มอาจปรากฏได้ในหลายระดับ ตั้งแต่การคิดค้นด้วยตนเองโดยไม่มีผู้สอน ไปจนถึงการนำแนวคิดเดิมมาปรับปรุงให้มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ทั้งนี้แม้ความคิดนั้นจะเคยมีผู้อื่นคิดมาก่อน แต่หากผู้คิดสามารถนำมาพัฒนาหรือสร้างสรรค์ในรูปแบบใหม่ ก็ถือเป็นการแสดงออกถึงความคิดริเริ่มเช่นกัน

สรุปได้ว่า ความคิดริเริ่ม เป็นดัดแปลงแนวคิดให้ใหม่ แปลก และมีเอกลักษณ์สะท้อนความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน

2. ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) หมายถึง ความสามารถในการสร้างแนวคิดได้อย่างต่อเนื่องและหลากหลายภายในเรื่องเดียวกัน โดยให้ความสำคัญกับปริมาณของความคิดที่ไม่ซ้ำกันโดยแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

2.1 ความคล่องแคล่วทางด้านถ้อยคำ (Word Fluency) คือ ความสามารถในการใช้ถ้อยคำอย่างคล่องแคล่ว

2.2 ความคิดคล่องแคล่วทางการโยงสัมพันธ์ (Associational Fluency) คือ ความสามารถในการเชื่อมโยงคิดหาถ้อยคำหรือคำตอบที่มีความสัมพันธ์กันให้ได้มากที่สุดภายในเวลาที่กำหนด

2.3 ความคล่องแคล่วทางการแสดงออก (Expression Fluency) คือความสามารถในการใช้วลีหรือประโยค กล่าวคือ สามารถที่จะนำคำมาเรียงร้อยเป็นวลีหรือประโยคอย่างรวดเร็ว เพื่อถ่ายทอดความหมายได้ตรงตามที่ต้องการ

2.4 ความคล่องแคล่วในการคิด (Ideational Fluency) คือ ความสามารถในการคิดค้นหาคำตอบหรือสิ่งที่ต้องการโดยใช้แนวทางที่หลากหลาย ภายในเวลาที่กำหนด เช่น การระดมความคิดหาประโยชน์ของก้อนอิฐให้ได้มากที่สุดภายในเวลาที่ กำหนดซึ่งอาจเป็น 5 นาที หรือ 10 นาที

สรุปได้ว่า ความคิดคล่องแคล่วเป็นทักษะที่สะท้อนถึงศักยภาพในการคิดเชิงสร้างสรรค์ ทั้งด้านภาษา การเชื่อมโยง และการผลิตแนวคิดใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่องในเวลาจำกัด

3. ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) หมายถึง ความสามารถในการปรับเปลี่ยนหรือสร้างแนวทางการคิดได้หลากหลายรูปแบบ ไม่ยึดติดอยู่กับแนวทางใดแนวทางหนึ่ง การคิดลักษณะนี้ช่วยให้สามารถมองปัญหาหรือสถานการณ์จากหลายมุมมอง และนำไปสู่การแก้ปัญหาที่สร้างสรรค์ได้ โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

3.1 ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นทันที (Spontaneous Flexibility) คือ ความสามารถในการคิดหาวิธีการหรือคำตอบได้อย่างอิสระและหลากหลาย ตัวอย่างเช่น ตัวอย่างเช่น การคิดหาประโยชน์ของหนังสือพิมพ์ ซึ่งผู้ที่มีความคิดยืดหยุ่นจะสามารถแยกแนวคิดได้หลายด้าน เช่น การใช้เพื่อรับข่าวสาร การโฆษณา การประกอบธุรกิจ หรือการนำไปใช้ประโยชน์อื่น ๆ ขณะที่ผู้ที่ขาดความยืดหยุ่นมักจะคิดได้เพียงทิศทางเดียว

3.2 ความคิดยืดหยุ่นทางการดัดแปลง (Adaptive Flexibility)) คือ ความสามารถในการปรับใช้ความรู้หรือประสบการณ์ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์หลายด้าน โดยเฉพาะในการแก้ปัญหา ผู้ที่มีความคิดยืดหยุ่นลักษณะนี้สามารถคิดแนวทางใหม่ๆที่ไม่ซ้ำกัน และนำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

สรุปได้ว่า ความคิดยืดหยุ่นเป็นองค์ประกอบสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ เนื่องจากช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัว คิดหาทางเลือกที่หลากหลาย และมองปัญหาในเชิงลึกมากขึ้น

4. ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) หมายถึง ความสามารถในการขยายหรือเพิ่มเติมรายละเอียดของแนวคิดเดิมให้มีความสมบูรณ์และชัดเจนมากขึ้น โดยการจัดเรียงเป็นขั้นตอน อธิบายอย่างเป็นระบบและทำให้เห็นภาพที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น ความคิดในลักษณะนี้ยังสะท้อนถึงทักษะการพัฒนาความคิดเริ่มต้นให้กลายเป็นแผนงานหรือผลงานที่ครบถ้วนสมบูรณ์

สรุปได้ว่า ความคิดละเอียดลออ เป็นความสามารถในการต่อยอดแนวคิดให้สมบูรณ์ ชัดเจน และเป็นระบบ จนสามารถพัฒนาไปสู่ผลงานที่ครบถ้วน

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นการคิดนอกกรอบที่ประกอบด้วย ความคิดริเริ่ม (Originality) ความคิดคล่องแคล่ว (Fluency) ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility) และ ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นพื้นฐานสำคัญของการคิดสร้างสรรค์ทั้งในชีวิตประจำวันและในทางวิทยาศาสตร์ โดยมีบทบาทสำคัญต่อการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการพัฒนาความรู้ใหม่

ตารางที่ 2 แสดงตัวอย่างพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยที่สะท้อนถึงความคิดสร้างสรรค์

องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์	ตัวอย่างพฤติกรรมของเด็กปฐมวัยที่สะท้อนถึงความคิดสร้างสรรค์
1. ความคิดริเริ่ม	<ol style="list-style-type: none"> เลือกวัสดุธรรมชาติที่สนใจมาสร้างภาพต้นไม้ในฝัน หน้ากากแฟนซี และปะติดภาพตามจินตนาการ ผสมผสานวัสดุหลายชนิดและทดลองใช้วัสดุใหม่ เล่าเรื่องราวจากผลงานของตนเอง
2. ความคิดคล่องแคล่ว	<ol style="list-style-type: none"> ใช้วัสดุหลายชนิดสร้างผลงานต่อเนื่องหลายชิ้น จัดวางวัสดุชนิดเดียวกันซ้ำในรูปแบบต่าง ๆ เด็กพิมพ์ภาพ ปะติด และสร้างลวดลายหลากหลายรูปแบบ เล่าเรื่องราวจากผลงานของตนเองได้หลายแบบ
3. ความคิดยืดหยุ่น	<ol style="list-style-type: none"> ปรับวิธีใช้วัสดุเมื่อพบปัญหา จัดเรียงวัสดุหลากหลายรูปแบบ นำวัสดุเดิมสร้างผลงานใหม่ แก้ปัญหาเพื่อให้ผลงานสมบูรณ์ตามเจตนา
4. ความคิดละเอียดลออ	<ol style="list-style-type: none"> จัดเรียงวัสดุอย่างเป็นระเบียบ เพิ่มองค์ประกอบเล็กๆ เช่น ดอกไม้ใบไม้ ลวดลายเล็กๆ สังเกตความสมดุลและปรับแก้ อธิบายรายละเอียดสี รูปร่าง ตำแหน่ง และความหมาย

สรุป

ผลการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play) โดยใช้วัสดุจากธรรมชาติในการส่งเสริมพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 อายุ 4 – 5 ในบริบทสถานศึกษาปัจจุบัน โดยเฉพาะโรงเรียนในพื้นที่กิ่งเมืองกิ่งชนบทอย่างโรงเรียนอนุบาลเมืองลำพูนพบว่า แนวทางดังกล่าวส่งเสริมพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพในทุกองค์ประกอบตามกรอบของ Guilford (1967) แม้ว่าวัสดุธรรมชาติจะมีความพร้อมในการจัดหาในพื้นที่ดังกล่าว แต่เด็กกลับมีโอกาสนำวัสดุสิ่งเหล่านี้ลดลงจากวิถีชีวิตที่ผูกพันกับของเล่นสำเร็จรูปและสิ่งแวดล้อมแบบสังเคราะห์ การนำวัสดุธรรมชาติมาใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้จึงเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยฟื้นฟูประสบการณ์ทางประสาทสัมผัส และสร้างโอกาสในการเรียนรู้จากสิ่งรอบตัวที่มีความเชื่อมโยงกับบริบทชีวิตจริงของเด็ก ทั้งด้านความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ ลักษณะของวัสดุธรรมชาติที่ไม่ตายตัวและสามารถตีความได้หลากหลาย ทำให้เด็กมีอิสระทางความคิด กล้าทดลอง ปรับเปลี่ยนวิธีการแก้ปัญหา และสร้างสรรค์ผลงานที่สะท้อนความคิดเฉพาะตน นำไปสู่การพัฒนากระบวนการคิดสร้างสรรค์อย่างเป็นธรรมชาติและต่อเนื่อง

จากการวิเคราะห์เชิงบริบท วัสดุธรรมชาติยังมีบทบาทสำคัญต่อการฟื้นฟูประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสของเด็กในพื้นที่กิ่งเมืองกิ่งชนบท ที่เด็กมีโอกาสนำวัสดุธรรมชาติลดลงในชีวิตประจำวัน การใช้วัสดุธรรมชาติในการเล่นจึงเป็นกลไกที่ช่วยเชื่อมโยงการเรียนรู้กับสิ่งแวดล้อมจริง และเสริมสร้างแรงจูงใจภายในในการสำรวจและสร้างสรรค์

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด(Loose Parts Play) โดยใช้วัสดุธรรมชาติเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยอย่างแท้จริง ทั้งยังเป็นแนวทางการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กยุคใหม่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว การส่งเสริมให้แนวคิดนี้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา จะช่วยสร้างรากฐานการคิดที่มั่นคง และเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนให้พร้อมต่อการเรียนรู้ในระยะยาวอย่างยิ่ง

ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้เกิดผลลัพธ์สูงสุดต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย สถานศึกษาควรบูรณาการการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play) โดยใช้วัสดุจากธรรมชาติอย่างต่อเนื่อง พัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเข้าถึงวัสดุหลากหลาย เสริมทักษะครูในการสังเกตและกระตุ้นการคิดโดยไม่จำกัดกรอบ และใช้การประเมินตามสภาพจริงในการติดตามพัฒนาการ นอกจากนี้ ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลของสื่อวัสดุปลายเปิด (Loose Parts Play) ต่อทักษะด้านอื่น เช่น ทักษะทางสังคมและอารมณ์ การแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ และการพัฒนาทักษะสมองส่วนหน้า(EF) รวมถึงการเปรียบเทียบวัสดุประเภทต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความเข้าใจเชิงลึกต่อองค์ประกอบของสื่อที่สนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก

สรุปได้ว่า แนวทางการใช้สื่อวัสดุปลายเปิดจากธรรมชาติ(Loose Parts Play) เป็นเครื่องมือที่เหมาะสม สอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย และเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาศักยภาพด้านความคิดสร้างสรรค์ในระยะยาวของผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2540). *หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540*.
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จันทนา ชัยโอภาณนท์. (2567). แนวทางการจัดการเรียนรู้ศิลปะตามแนวคิดลูสพาร์ตส์ เพื่อส่งเสริม
ทักษะการคิดสร้างสรรค์ สำหรับเด็กปฐมวัย. *วารสารวิชาการ ครุศาสตร์สวนสุนันทา*, 8(2),
119-129.
- ฐิติรัตน์ รอดทอง. (2566). ผลของการจัดกิจกรรมการเล่นสื่อวัสดุปลายเปิดที่มีต่อทักษะการคิดยืดหยุ่น
ของเด็กปฐมวัย. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 25(3), 106-116.
- ปิ่นทอง นันทะลาด. (2560). *ศิลปะสำหรับครูปฐมวัย Arts for Early Childhood Teacher*. อุตรธานี:
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี.
- พัฒน์นรี เพชรเครือ. (2566). ผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมภูมิศิลป์ที่มีต่อความคิด
สร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนบ้านตลิ่งชัน. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลา
นครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*, 34(3), 106-120.
- ภาวิณี โตสำลี. (2564). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ด้วยการจัด
กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์. *วารสารละครี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี*, 5(1), 53-66.
- รัตภรณ์ อุกุมพร. (2566). ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบวัสดุปลายเปิดเพื่อส่งเสริมพฤติกรรม
ความจดจ่อใส่ใจของนักเรียนระดับชั้นอนุบาล 3. *วารสารคหเศรษฐศาสตร์*, 66(1), 64-74.
- วรรณวิไล เม็งทอง. (2561). ผลการจัดกิจกรรมทางกายโดยใช้สื่อวัสดุธรรมชาติที่มีต่อพัฒนาการ 4 ด้าน
ของเด็กปฐมวัยโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
<http://cmruir.cmru.ac.th/handle/123456789/1269>
- วรรณวิภา คำเมือง. (2567). ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้วัสดุสุพาร์ตส์ที่มีผลต่อ
พฤติกรรมความร่วมมือ ของนักเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3. *วารสารเทคโนโลยีศึกษาศาสตร์
และนวัตกรรม*, 3(2), 23-36.
- สายทอง พุ่มเกต. (2561). การพัฒนากิจกรรมศิลปะจากวัสดุธรรมชาติที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของ
เด็กปฐมวัย. (การค้นคว้าอิสระ กศ.ม. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.
- สุภาวดี พึ่งฉิ่ง. (2562). ผลการจัดกิจกรรมศิลปะจากวัสดุธรรมชาติโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ
SSAPA+c เพื่อพัฒนาการกำกับตนเองและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย. *วารสารศิลปการ
ศึกษาศาสตร์วิจัย*, 12(2), 156-173.
- สมณฑา ปลื้มสูงเนิน. (2564, 26 มกราคม). Loose parts เล่นอย่างไรในยุคโควิด ไม่ให้วิกฤติหยุด
จินตนาการเด็ก. <https://thepotential.org/creative-learning/loose-parts/>.
- สมฤทัย ศิริบุญชู. (2567). ผลการเสริมสร้างความสามารถในการคิดเชิงออกแบบของเด็กวัยอนุบาลโดย
ใช้การจัดกิจกรรม. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 52(1), 1-17.
- อัครพล ไชโยช. (2565). เสริมสร้างการคิดเด็กปฐมวัยด้วยการเล่นลูสพาร์ตส์ผ่านกิจกรรมศิลปะจาก
วัสดุท้องถิ่น. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 20(2), 101-114.
- Casey, T., & Robertson, J. (2016). *Loose parts play: A toolkit. Inspiring Scotland*.
<https://www.inspiringscotland.org.uk/resource/loose-parts-play/>
- Daly, L. & Beloglovsky, M. (2015). *Loose Parts: Inspiring Play in Young Children*.
Minnesota: Redleaf Press.
- Flannigan, C. & Dietze, B. (2017). *Ideas from practice: Children, outdoor play, and loose parts*.
Journal of childhood studies, 42(4), 53-60.

